

4
02
A 1496a
F 638.
~~A 213~~

N: 1484.

Kristiuse õpetuse
wiis peatiifki.

Kõyutannud ja wälja

M. Tõnisson

BIB. UNIV. STUD.
+ ESTONORUM. +
DORPATENS.

I trükk

Tallinas, 1885.

I. 638

Kristianu õpetuse

wis peatüffi.

N° 1484.

Tallinas, 1885.

Gegen den Druck dieser 5 Hauptstücke des christlichen Glaubens ist von Seiten des Livländischen Evangelisch-Lutherischen Consistorii nach vorgängiger Durchsicht derselben nichts einzutwenden.

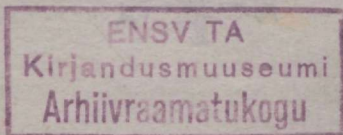
Im Namen u. Auftrage des Consistorii:

A. S. Willigerode,
Consistorialrath.

St. Marien in Dorpat,
1884, December, 7.

№ 2462.

Дозволено цензурою. — Дерптъ, 7. Декабря 1884.

34011

Печатня Ю. Гермса въ Ревелѣ.

Ristiuse õpetuse wiis peatüki.

Esimene peatükk.

Jumala kümme käsku.

Esimene käsk: Mina olen Issand sinu Jumal. Sull ei pia teisi jumalaid olema minu kõrwal!

Mis see on?

Meie piame Jumalat üle kõige asjade kartma, armastama ja Tema peale lootma.

Teine käsk: Sina ei pia Jumala oma Issanda nime asjata suhu wõtma, sest Issand ei jäta seda nuhtlemata, kes Tema nime kurjaste pruugib!

Mis see on?

Meie piame Jumalat kartma ja armastama, et meie Tema nime juures ei nea, ei wannu, ei lausu, ei waleta ega peta, waid et meie seda kõige häda sees appi hüüame, palume, kiidame ja täname.

Kolmas käsk: Sina piad pühapäewa pühitsema!

Mis see on?

Meie piame Jumalat kartma ja armastama, et meie jutlust ja Jumala sõna ei põlga, waid et meie seda pühaks piame, heal meelel kuuleme ja õpime.

Meljas käst: Sina piad oma isa ja ema auustama, et sinu käsi heaste käib ja sina kaua elad maa peal!

Mis see on?

Meie piame Jumalat kartma ja armastama, et meie oma wanemaid ja isandaid ei põlga ega vihasta, waid et meie neid auustame, teenime, nende sõna kuuleme ja neid armsaks ning kalliks piame.

Wies käst: Sina ei pia tapma!

Mis see on?

Meie piame Jumalat kartma ja armastama, et meie ligimese ihule ühtegi kahju ega kurja ei tee, waid et meie teda aitame ja temale head teeme kõige ihu häda sees.

Annes käst: Sina ei pia abielu ärarikkuma!

Mis see on?

Meie piame Jumalat kartma ja armastama, et meie kassinaste ja puhtaste elame kõnedes ning tegudes ja et igauks piab oma abikaasat armastama ning auustama.

Seitsmes käst: Sina ei pia warastama!

Mis see on?

Meie piame Jumalat kartma ja armastama, et meie ligimese raha ega wara ei wõta, ei kawala kauba ega petise tööga eneste poole ei kisu, waid et meie tema wara ja peatoidust aitame kaswatada ja hoida.

Raheljas käst: Sina ei pia ülekohtut tunnistama oma ligimese wastu!

Mis see on?

Meie piame Jumalat kartma ja armastama, et meie

ligimise peale kavalaste ei waleta, teda ei peta, keelt ei petša ega kurje kõnesid tema peale ei tõsta; waid et meie tema eest kostame, kõik head temast kõneleme ja kõik asjad heaks lääneme.

Ühesjas käst: Sina ei pea himustama oma ligimise koda!

Mis see on?

Meie piame Jumalat kartma ja armastama, et meie ligimise pärandust ehk koda kavalusega ei püia, ega õiguse nimel eneste poole ei kisu; waid et meie teda aitame, et tema seda enesele wõiks pidada.

Müünes käst: Sina ei pia himustama ligimise naist, sulast, ümardajat, weisid ega muud, mis tema päralt on!

Mis see on?

Meie piame Jumalat kartma ja armastama, et meie ligimise naist, peret ega weisid ära ei ahwetelle ega wägise ei wõta; waid et meie neid maenitseme, et nemad paigale jääwad ja teewad, mis nende kohus on.

Mis ütleb Jumal kõikide nende kästude kohta?
Tema ütleb nõnda: „Mina Issand sinu Jumal, olen wäga wihane Jumal, kes wanemate patud nuhtleb laste kätte, kolmandamast ja neljandamast põlwest saadik neile, kes mind wihkawad; aga neile, kes mind armastawad ja minu käsud piawad, teen ma head tuhandest põlwest saadik.“

Mis see on?

Jumal ähwardab kõiki nuhelda, kes nende kästude üle astuwad, sellepärast piame Tema wiha kartma ja ei

mitte nende käskude vastu tegema. Aga tema tõutab armu ja kõik head kõikidele, kes need käsud piavad, sellepärast piame Teda ka armastama, Tema peale lootma ja hea meelega Tema käskusid mööda tegema.

Teine peatükk.

P ü h a s t r i s t i u s u s t .

Esimene õpetus: Loomisest. — Mina usun Jumala Issa, kõigewägewama taewa ja maa Looja sisse.

Mis see on?

Mina usun, et Jumal mind ja kõik loomad on loonud, minule ihu ja hinge, filmad, kõrwad ja kõik liikmed, mõistuse ja kõik meeled on annud ja weel hoiab. Pealegi riided, kingad, söömise ja joomise, koha ning maja, naise ja lapsi, põldu, weisid ja kõike wilja, kõike ihu ja elu tarwitust ning toidust rohkestest ja igapäew annab ja kõige häda ning kurja eest hoiab ja kaitseb. — Seda kõik teeb Tema isalikuft, jumalikuft armust ja helduseft, ei mitte sellepärast, et mina seda wäärt ehk teeninud olen. Selle eest on minu kohus teda kiita, tänada, teenida ja tema sõna kuulda. — See on tõesti tõsi.

Teine õpetus: Üralunastamisest. — Mina usun Jeesuse Kristuse Jumala ainu Poja, meie Issanda sisse, kes on saadud pühast Waimust, ilmale toodud neitsist Mariast, kannatanud Pontsiuse Bilaatuse ajal, risti löödud, surunud ja maha maetud, alla läinud põrgu hauasse, kolmandamal päewal jälle ülesse tõusnud surnust, ülesse läinud taewa, istub Jumala oma kõigewägewama Issa

paremal käel, sealt Tema tuleb lohut mõistma elavate ja furnute peale.

Mis see on?

Mina usun, et Jeesus Kristus, tõsine Jumal, kes omast isast igawest on sündinud ja ka tõsine inimene, kes neitsist Mariast ilmale toodud, minu Issand on, kes mind ärakadunud ja hullamõistetut inimest on peastnud ja lunastanud kõigest patust, surmast ja kuradi wäest, ei mitte kulla ega hõbedaga, waid oma püha kalli werega ning ilma süita kannatamise ja surmaga, sellepärast, et mina Tema oma pidin olema, Tema riikis Tema all elama ja Teda teenima igaweses õiguses, wagaduses ja õnnistuses, nõnda kui Tema on ülestõusnud furnust, elab ja walitseb igaweste. — See on tõeste tõsi.

Kolmas õpetus: Pühitsemisest. — Mina usun püha Waimu sisse, ühte püha ristikogudust, pühade osasaamist, pattude andeksandmist, liha ülestõusmist ja igawest elu.

Mis see on?

Mina usun, et ma omast meelest ja wäest ei wõi Jeesuse Kristuse oma Issanda sisse uskuda ega Tema juure saada, waid püha Waim on mind ewangeeliumi läbi kutsunud, oma annetega walgustanud ja õige usu sees pühitsenud ja hoidnud: nõnda kui Tema kõike püha ristikogudust maa peal kutsub, kogub, walgustab, pühitseb ja Jeesuse Kristuse juures õige ja ainu usu sees hoiab; sellesamas ristikoguduses Tema minule ja kõige usklikelele igapäew kõik patud rohkestes andeks annab ja wiimsel päewal mind ja kõik furnud ülesse äratab ning minule kõige usklikeledega, Kristuse sees igawest elu annab. — See on tõeste tõsi.

Kolmas peatiik.

Meie Isa pühast palwest.

Meie Isa, kes Sa oled taewas, pühitsetud saagu Sinu nimi. Sinu riik tulgu meile. Sinu tahtmine sündigu, kui taewas nõnda ka maa peal. Meie igapäewast leiba anna meile ka tänapäew. Anna meile andeks meie wõlad, kui meie oma wõlglastele andeks anname. Ära saada meid mitte kiusatuse sisse. Waid peasta meid kurjast ära. Sest Sinu pärast on riik, wägi ja auu igaweste. Amen.

Palwe esimesed sõnad: Meie Isa, kes Sa oled taewas.

Mis see on?

Jumal tahab meid selle läbi armulikult kutsuda, et meie piame uskuma, et Tema meie õige Isa ja meie Tema õiged lapsed oleme, et meie julgeste ja kindla lootusega Teda piame paluma, nõnda kui armsad lapsed oma armast isa paluwad.

Esimine palwe: Pühitsetud saagu Sinu nimi.

Mis see on?

Jumala nimi on küll iseeneses püha, aga meie palume sellesfinatfes palwes, et see ka meie juures saaks pühitsetud.

Kudas see sünnib?

Kui Jumala sõna selgeste ja puhtaste õpetatakse ja meie ka pühaste kui Jumala lapsed, seda mööda elame. Selleks aita meid armas taewane Isa! — Aga kes teistwiisi õpetab ja elab, kui Jumala sõna õpetab, see ei pühitse

mitte meie seas Jumala nime. Selle eest hoiab meid armas taevane Jsa!

Teine palve: Sinu riik tulgu meile.

Mis see on?

Jumala riik tuleb küll meie palweta iseenesest, aga meie palume sellesinatses palwes, et see ka meie juure tuleks.

Rudas see sünnib?

Kui taevane Jsa püha Waimu meile annab, et meie Tema püha sõna Tema armu läbi usume ja Jumala meele pärast elame siin ajalikult ja seal igaweste.

Kolmas Palve: Sinu tahtmine sündigu, kui taewas, nõnda ka maa peal.

Mis see on?

Jumala hea armuline tahtmine sünnib küll meie palweta, aga meie palume selles palwes, et see ka meie juures sünniks.

Rudas see sünnib?

Kui Jumal kõik kurja nõuu ning tahtmist rikub ja teelab neid, kes meid ei taha laske Jumala nime pühitseda ega Tema riiki meie juure tulla, nagu kuradi maailma ja meie liha tahtmine, waid finnitab ja hoiab meid kindlaste oma sõnas ja usus meie otsani. See on Tema armuline ja hea tahtmine.

Neljäs palve: Meie igapäewast leiba anna meile ka täna päew.

Mis see on?

Jumal annab igapäewast leiba küll meie palweta

kõigile inimestele, aga meie palume selles palwes, et Tema meile seda annaks mõista ja tänuga vastu võtta.

Mis on igapäevane leib?

Kõik, mis meie ihu toiduseks ja ülespidamiseks tarvis lähäb: söök, jook, riided, kingad, koda, maja, põld, weised, raha, wara, waga abikaasa, wagad lapsed, waga pere, wagad ja truud ülemad, hea walitsus, hea ilm, rahu, terwis, auus elu, head sõbrad, truud naabred ja muud niisugused asjad.

Viies palwe: Anna meile andeks meie wõlad, kui meie oma wõlglastele andeks anname.

Mis see on?

Meie palume selles palwes, et taewane Jsa ei tahaks waadata meie pattude peale, ega nende pärast meile seda keelda, mis meie palume; sest meie ei ole seda wäärt, mis meie palume, ega pole seda mitte teeninud, waid Tema tahab meile kõik armust anda, sest et meie iga päew palju pattu teeme ja selget nuhtlust teenime, siis piame meie ka südamest andeks andma ja heal meelel head tegema neile, kes meie vastu eksiwad.

Seues palwe: Ära saada meid mitte kiusatuse sisse

Mis see on?

Jumal ei kiusa küll kedagit, aga meie palume selles palwes, et Tema meid tahaks hoida ja ülespidada, et kirat, maailm ja meie liha meid ei peta ega saada ebasu, kaksipidi mõtlemise ja mõne muu suure patu ja häbi sisse ja kui meid need piaksiwad kiusama, et meie ometigi wiimaks nad ära wõidame ja wõimust saame.

Seitsmes palwe: Waid peasta meid kurjast ära.

Mis see on?

Meie palume selles palwes, et taewane Jsa meid peastaks kõigesugusest ihu- ja hinge-, waranduse- ja auu- kahjust. Ja et Ta wiimaks, kui meie surma tunnike tuleb, meile õntja otja annaks ja armuga siit hädaorust enese juure taewa wõtaks.

Palwe wiimased sõnad: Sest Sinu päralt on riik, wägi ja auu igaweste. Amen.

Mis on Amen!

See on, et mina pian kindlaste uskuma, et taewane Jsa meie palwed heldeste on wastu wõtnud ja kuulnud. Sest Tema ise on meid käskinud nõnda paluda ja tõotanud, et Tema meid tahab kuulda. Amen, aamen, see on: jah, jah, see piab tõeste nõnda sündima.

Neljas peatiik.

P ü h a s t r i s t m i s e s t.

1. Mis on ristmine?

Ristimine ei ole mitte paljas wesi, waid on niisugune wesi, mis Jumala käsu järele on säetud ja Jumala sõnaga ühte pantud.

Mis Jumala sõna see on?

Meie Isand Jeesus Kristus ütleb Mateuse raamatu wiimases peatiikis: „Minge ja õpetage kõik rahwast ja ristige neid Jumala, Jsa, Poja ja püha Waimu nimel!”

2. Mis annab ehk saadab ristmine?

Tema saadab pattude andeksandmist, peastab ära surmast ja kuradist ning annab igavest õnnistust kõigile kes seda usuvad, mis Jumala sõnad ja tõutused kuulutavad.

Misgugused on need Jumala sõnad ja tõutused?

Meie Issand Jeesus Kristus ütleb Markuse raamatu viimases peatükis: „Kes usub ja keda ristitakse, see piab õntjaks saama, aga kes ei usu, seda piab hukka mõistetama.“

3. Kudas võib wesi nii suuri asju teha?

Wesi ei tee seda tõeste mitte, waid Jumala sõna, mis weega ja wee juures on ja usk, mis Jumala sõna usub; sest Jumala sõnata on wesi paljas wesi ja ei mitte ristimine, aga Jumala sõnaga on ta ristmine, on elu-wesi täis armu ja uue sündimise pesemine püha Waimu läbi, kudas püha Paulus Tiituse raamatu kolmandamas peatükis ütleb: „Jumal on meid õntjaks teinud uue sündimise ja püha Waimu uuendamise läbi, keda Tema on rohkest meie peale wälja walanud Jeesuse Kristuse meie Õnnistegija läbi, et meie Tema armu läbi õigeks tehtud, igawese elu pärijaks piame saama. See on tõeste tõsi.“

4. Mis tähendab weega ristmine?

See tähendab, et wana Adam — see on meie patune süda — piab igapäewase kahetsemise ja patust pöörmise läbi meie sees ära uputatama, kõige patu ja kurja himudega; ja iga päew jälle ette tulema ja ülesse tõusma uus inimene, kes õiguses ja puhtuses Jumala ees piab igaweste elama.

Kus see on kirjutatud?

Püha Paulus ütleb omas, Rooma rahvale kirjutatud raamatus, kuendamis peatükis: „Meie oleme Kristusega maha maetud ristmise läbi surma sisse ja otse kui kuistus on surmast ülesse aratatud Isa auu läbi, nõnda piame ka meie uudes elus käima.

Viies peatükk.

Pühast altari saakramendist.

1. Mis on altari saakrament?

See on meie Issanda Jeesuse Kristuse tõsine ihu ja veri, leiva ja wiina all meile ristirahvale süia ja juua, Kristusest enesest saetud.

Kus on see kirjutatud?

Nõnda kirjutavad pühad ewangelistid Mateus, Markus, Luukas ja Paulus: „Meie Issand Jeesus Kristus wõttis sell öösel, mill Teda ära anti, leiba, tänas, murdis, andis oma jüngritele ja ütles: wõtke sööge, see on minu ihu, mis teie eest ära antakse, seda tehke minu mälestuseks! — Sellamal kombel wõtis Tema ka karika — pärast õhtu söömaiega — tänas, andis oma jüngritele ja ütles: wõtke jooge kõik sealt seest, seefinane karikas on uus seadus minu were sees, mis teie ja mitme eest ära walatakse pattude andeks andmiseks! Seda tehke nii mitu korda, kui teie sellest joote, minu mälestuseks!

2. Mis kasu on meil seefugusest söömisest ja joomisest?

Seda näitavad meile need Kristuse sõnad: „mis teie eest ära antakse ja ära walatakse pattude andeks

andmiseks." See on, et meile saakramendi sees, nende sõnade läbi, elu ja õnnistust antakse, sest kus pattude andeks andmine on, seal on ka elu ja õnnistus.

3. Kudas võib ihulik söömine ja joomine nii suuri asju teha?

Söömine ja joomine ei tee seda mitte, vaid Kristuse sõnad: „mis teie eest ära antakse ja ära walatakse pattude andeks andmiseks.“ Need sõnad on ihuliku söömise ja joomise juures kui ülem asi saakramentis ja kes neid sõnu usub, sellel on, mis nemad tunnistavad, pattude andeks andmine.

4. Kes võtab auusaste seda saakramenti vastu?

Baastuda ja ihu poolest ennast valmistada on kaunis väljaspidine kumbe, aga üksnes see on õieti ja heaste valmistatud, kellel usk on nende Kristuse sõnade peale: „mis teie eest ära antakse ja ära walatakse pattude andeks andmiseks.“ Kes neid sõnu ei usu ehk kaksipidi mõtleb, see ei ole väärt ega heaste valmistatud, sest see sõna „teie eest!“ tahab selgeid usklikka südameid.

üfs=ford=üfs.

1	ford	1	on	1	1	ford	2	on	2	1	ford	3	on	3
2	=	1	=	2	2	=	2	=	2	2	=	3	=	6
3	=	1	=	3	3	=	2	=	6	3	=	3	=	9
4	=	1	=	4	4	=	2	=	8	4	=	3	=	12
5	=	1	=	5	5	=	2	=	10	5	=	3	=	15
6	=	1	=	6	6	=	2	=	12	6	=	3	=	18
7	=	1	=	7	7	=	2	=	14	7	=	3	=	21
8	=	1	=	8	8	=	2	=	16	8	=	3	=	24
9	=	1	=	9	9	=	2	=	18	9	=	3	=	27
10	=	1	=	10	10	=	2	=	20	10	=	3	=	30

1	ford	4	on	4	1	ford	5	on	5	1	ford	6	on	6
2	=	4	=	8	2	=	5	=	10	2	=	6	=	12
3	=	4	=	12	3	=	5	=	15	3	=	6	=	18
4	=	4	=	16	4	=	5	=	20	4	=	6	=	24
5	=	4	=	20	5	=	5	=	25	5	=	6	=	30
6	=	4	=	24	6	=	5	=	30	6	=	6	=	36
7	=	4	=	28	7	=	5	=	35	7	=	6	=	42
8	=	4	=	32	8	=	5	=	40	8	=	6	=	48
9	=	4	=	36	9	=	5	=	45	9	=	6	=	54
10	=	4	=	40	10	=	5	=	50	10	=	6	=	60

1	ford	7	on	7	1	ford	8	on	8	1	ford	9	on	9
2	=	7	=	14	2	=	8	=	16	2	=	9	=	18
3	=	7	=	21	3	=	8	=	24	3	=	9	=	27
4	=	7	=	28	4	=	8	=	32	4	=	9	=	36
5	=	7	=	35	5	=	8	=	40	5	=	9	=	45
6	=	7	=	42	6	=	8	=	48	6	=	9	=	54
7	=	7	=	49	7	=	8	=	56	7	=	9	=	63
8	=	7	=	56	8	=	8	=	64	8	=	9	=	72
9	=	7	=	63	9	=	8	=	72	9	=	9	=	81
10	=	7	=	70	10	=	8	=	80	10	=	9	=	90

10 ford 10 on 100, 10 ford 100 on 1000.

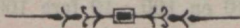
Uuemad waimulikud raamatud, mis hiljuti trükitud, fisu poolest mõnusad ja igale ühele soovitatavad, on järgmised:

1. Siioni teekäija palwe raamat, kuhu fiske kõiksugused palwed ja laulud, iga tähtjama aja jaoks on kokku säetud. Peale nende on seal ristmise-, furnu puusärki panemise- ja matmise sõnad ning usu kinnituse laulud. Nimetatud raamat on 104 lehekülge suur ja maksab 20 kop.

2. Ristirahwa õnnistuse died. Selles raamatus on väga ilusad ja armsad waimulikud laulud, mille sarnaseid seniajani väga pisut on nähtud. Hind 10 kop.

3. Siioni pärled. Kõige kaunimad pühakirja tunnistused ja armsad laulu salmid. Hind 5 kop. See raamat on lastele kinkimiseks väga kohane.

4. Waimulikud maasikad. Selles raamatus on mõnusad lühikesed jutukesed ja armsad laulu salmid leida, mida igale Jumala sõna armastajale võib soovitada. Hind 14 kop.

1-
16

Kind 5 Top.